

Mullateke/erosioon – infoklipp

Definitsioon: Mullateke (teisisõnu ka pedogenees) on biogeokeemiline protsess, mille käigus moodustub muld. Selle aluseks on füüsikalised, keemilised ning bioloogilised protsessid, mis mõjutavad mulda moodustavat lähtekivimit. Bioloogilist rolli mängivad peamiselt taimed, seened ja bakterid.

Mulla teket mõjutavad mitmed tegurid, peamiselt kliima (ka veerežiim), lähtekivim, pinnase reljeef/topoloogia, taimed ja loomad. Lisaks tuleb arvestada ka ajaga, mis mulla tekkeks kulub.

Huvitav näide on terra rossa e. punase mulla tekkeprotsess, mis on levinud vahemere kliimaga maades. See punase värvusega savimuld tekkitab lubjakivi erosioonil. Iseloomulik värv tuleneb raua oksüdeerimisest. Erinevalt teistest savimuldadest on terra rossal väga head äravoolu omadused, mis muudab ta sobilikuks viinamarjade kasvatamiseks veini tootmisel.

Definitsioon: Erosioon on protsess, mille tõttu osa pinnasest ära kandub, kas voolava vee, liustike, tuule või lainete tekitatud kulutuse tõttu.

Erosiooni on väga raske märgata hoolimata sellest, et ta mõjutab meid ümbritsevat maailma väga palju. Me ei märka erosiooni sest see toimub liiga pikas ajaskaalas. Võib ette kujutada kuidas voolav vesi sajandeid üle ühe ja sama kivi päev päeva järel, iga tund, iga aasta liigub ning iga kord veidike kivist kaasa võttes, seda siludes ning vähendades. Kui piisavalt kaua aega on möödas on algul teravate äärtega nurgelised kivid muutunud siledateks ja ümarateks.

Mägi mis seisab ühe koha peal liikumatult muutub iga hetkega väga väikesel määral. Ühel päeval sajab vihma, teisel puhub kõva tuul. Talvel jäätub vesi kivide pragudes laiendades neid ning kevadel sulades viies endaga minema mineraalaineid. Ka taimed, mis mäenõlval kasvavad ning loomad ja linnud, mis mäe elupaigana kasutavad aitavad kaasa mäe muutmisele.

Kuigi erosioon on alati toiminud ja toimib ka edaspidi, on **inimeste tegevusega tõusnud** erosiooni kiirus arvatavalt 10-40 korda. Me ei muuda enam oma planeeti aeglaselt üle sadade aastate vaid korraldame ühe inimese eluajal ümber suures koguses maad, kas tahtlikult või meie tegevusega kaasnevalt.

Metsade langetamine: Oluline viis, kuidas inimesed erosiooni kiirendavad on metsade langetamine. Metsad kaitsevad nende all olevat mulda erosiooni eest peamiselt lehtede ja huumuse kattega ning juurtega, mis hoiavad mullaosakesi koos. Nende tegurite eemaldamine kiirendab erosiooni ning on riike, kus metsade langetamine on muutnud suured maa-alad taimedele ebasobivaks kasvupinnaseks.